

Институт за славистику Руске академије наука – центар руске славистике

АПСТРАКТУМ: У чланку је приказан развој славистичких истраживања у Русији и Совјетском Савезу и истакнуто да ја Институт за славистику Руске академије наука признати центар руске славистике више од 60 година. Посебна пажња је посвећена проучавању историје Југославије у Институту за славистику. Србистика и југославистика у Русији сада се интензивно развијају. Овај тренд је очигледан с обзиром на то да су сарадници Института за славистику у последње време објавили више нових монографија.

КЉУЧНЕ РЕЧИ: *Славистика, Институт за славистику, проучавање историје Југославије*

Славистика, или како Руси кажу „словеноведеније“, као комплексна научна друштвена дисциплина (историја, филологија, културологија, етнологија итд.)¹ развија се у Русији више од 200 година, а на руским универзитетима се предаје више од 170 година². На граници XIX и XX века, славистика је почела да се претвара у међународну сферу истраживања. Славистичке студије су се у то доба прошириле у свим словенским земљама, као и у низу несловенских држава.³

Развој славистике у Русији прекинут је после 1917. године. Словенска идеја или идеја „словенске узајамности“ (словенске сличности и културног јединства) није се поклапала са идејом о класној борби и са Лењиновом „националном политиком“. Многи научници су емигрирали, а све катедре за

---

¹ У многим земљама, па и у Србији, „славистиком“ се називају пре свега филолошке студије.

² Детаљније види: Славяноведение в России в XIX-XXI веках. К 170-летию создания университетских кафедр славистики. Сб. статей. М., 2007.

³ У свим словенским земљама славистика је пре свега подразумевала проучавање свих Словена, осим Руса.

славистику на универзитетима су затворене. Нетипична и случајна епизода било је трогодишње постојање „првог“, минијатурног Института за славистику у оквиру Академије наука (око десет сарадника) у Лењинграду, почетком тридесетих година. Институт је угашен због настављених прогона слависта, чак и посебног „процеса против слависта“.⁴

Већ крајем тридесетих година почела је постепена рехабилитација славистике. На историјском факултету Московског државног универзитета „Ломоносов“ 1939. године отворена је катедра за историју Јужних и Западних Словена, а за време Другог светског рата на филолошком факултету универзитета „Ломоносов“ – катедра за словенску филологију. Почетком 1947. године на бази одељења за славистику Института за историју Академије наука СССР-а, одељења за словенски језик Института руског језика Академије наука СССР-а и Словенске комисије у оквиру Академије наука СССР-а формиран је Институт за славистику Академије наука СССР-а који и данас постоји у Москви. Посебна пажња према славистичким студијама испољена је и у томе што је на његово чело дошао академик Б. Д. Греков, секретар Одељења за историју и филозофију Академије наука СССР-а и директор Института за историју Академије наука СССР-а.

Постоји једно старо запажање да се Словени увек сећају једни других када им је лоше. Тако је и са Русима. Према мишљењу многих истраживача током Другог светског рата у Совјетском Савезу се спроводила „нова политика“ („идеолошка НЕП“), у оквиру које је због потребе уједињавања народа против спољног непријатеља дошло до рехабилитације православне вере и словенске идеје. Савремени Институт за славистику је директан резултат овог слабења идеолошког притиска.

Током времена Институт за славистику, који је наставио класичне традиције руске предреволюционарне славистике, постао је водећа научна институција земље у овој сфери. Од 1965. године Институт штампа часопис *Славјановеденије*, једини специјализовани часопис у Русији који се бави историјом, културом, књижевношћу и језицима словенских народа. Улога Института као координационог центра славистичких студија призната је за време Првог општеруског сабора слависта.⁵

У Институту за славистику окупљени су специјалисти из свих славистичких дисциплина, стручњаци за све словенске народе и све периоде њихове историје и историје културе. Формирао се „непрекидни славистички фронт“, према изразу претпоследњег директора Института и дописног члана Руске академије наука В. К. Волкова. У својим најбољим годинама Ин-

---

⁴ Детаљније види: *Аксенова Е. П.* Очерки из истории отечественного славяноведения. 1930-е годы. М., 2000.

⁵ Види: Межрегиональная конференция славистов. Российское славяноведение в начале XXI века: задачи и перспективы развития. Материалы Всероссийского совещания славистов (23–24 октября 2003 г.). М., 2003.

ститут је имао више од 200 сарадника, али после низа отпуштања до краја 2008. сачувано је 150 радних места.

Од почетка 70-их до почетка 90-их пун назив института био је Институт за славистику и балканистику, јер су се у њему традиционално проучавале не само словенске већ и балканске земље, Мађарска, Аустрија итд. Сфера научних интересовања обухватала је и Источну Немачку, а нарочито њено српско-лужичко становништво. Данас се интересовање научника Института простире на три суседне регије – Централну Европу, Југоисточну Европу (Балкан) и Источну Европу (Украјину и Белорусију). Лингвисти Института посвећују велику пажњу и словено-балтичким језичким везама.

У претходним годинама руски слависти су више пута истицали идеју о „интегралном моделу“ домаће славистике која би се бавила не само страним Словенима већ и Русима, који по бројности чине половину свих Словена. Циљ руске славистике је да, без улажења у сферу делатности других руских научних института, пронађе властити прилаз проучавању русистике.⁶ Изузимати из славистике Русију и Русе није увек сврсисходно, посебно када је у питању култура. Култура свих словенских народа, укључујући и Русију, чини јединствен простор. Проблеми руске културе, историје, књижевности и језика морају се органски преплитати са проблемима славистике.

Данас, чак и формално, у сферу пажње Института за славистику спадају и Руси који су после 1991. остали у компактним рејонима ван савремене Русије (у Летонији, Естонији, Приднестровљу, Казахстану и Украјини). Велике руске дијаспоре формиране су и у неким земљама ван граница бившег СССР-а. За славистику је то нова појава и она тражи нови приступ. У овом контексту донекле може бити корисно искуство Института у проучавању првог таласа руске емиграције у балканским и централноевропским земљама, па и у Краљевини СХС/Југославији.

Од дана настанка Институт за славистику има чврсту сарадњу са славистичким катедрама историјског и филолошког факултета Московског државног универзитета „Ломоносов“. Ове катедре су од самог почетка биле и остале базни извор за попуњавање Института новим кадровима. Данас Институт има око 80% сарадника који су завршили студије на Московском државном универзитету „Ломоносов“. С друге стране сарадници Института готово увек учествују у изради универзитетских уџбеника. Многи слависти комбинују научноистраживачку делатност са педагошким радом. Од почетка један од битних задатака Института био је самостална припрема постдипломаца у оквиру институтских студија. За 60 година постојања овог слави-

⁶ Види на пример: *Волков В. К.* Российское славяноведение: вчера, сегодня, завтра // *Волков В. К.* Узловые проблемы новейшей истории стран Центральной и Юго-Восточной Европы. М., 2000. С. 288–289; *Исти.* Российская историческая славистика на пороге XXI века // *Исто.* С. 298.

стичког центра на њему је више од 100 постдипломаца завршило студије и стекло диплому „кандидата историјских наука“.⁷

Институт је штампао и штампа већину славистичких издања у Русији. За 60 година рада ставио је своје име на 2.000 књига.⁸ За време његовог рада формирана је читава славистичка библиотека, а више издања Института ушло је у златни фонд руске и светске науке.

Перспективе развоја академске славистике су незамисливе без друштвене подршке. Институт за славистику Руске академије наука био је један од иницијатора обнављања годишње прославе Дана словенске писмености и културе у Русији, који се обележава крајем маја. Део прославе је међународна научна конференција *Словенски свет: заједнички и разноврсни*. Материјали ове конференције се обично објављују као годишњак *Славјанскиј алманах*.

Последњих година Институт активно сарађује са општесловенском организацијом Форум словенских култура. На иницијативу Института и уз његово директно учешће у Руском етнографском музеју Санкт-Петербурга у јесен 2007. одржана је јубиларна изложба „Словени Европе и народи Русије“ посвећена обележавању 140 година од прве етнографске изложбе у Русији.

Услови у којима се данас развија славистика нису најбољи. Изостаје, пре свега, разумевање унутар самог словенског света. Можемо да поменемо само крвави распад Југославије... Данашње стање словенског света В. К. Волков је дефинисао физичким термином „ентропија“, који у овом случају означава распад Словена на „националне границе“. Он је са жалашћу истакао бројне болесне појаве у словенском свету, међу којима се издваја и русофобија. Пред славистику је поставио циљ проучавања етничких стереотипа узајамног доживљаја Словена и суседних народа.⁹ Последњи од поменутих проблема се активно проучава у Институту за славистику и на тај начин се развија нови научни правац – имагологија.¹⁰

Садашње тенденције у развоју словенских држава, као што је наговестио Волков, „могу да их доведу у такву ситуацију у којој ће се наћи пред претњом губитка националног идентитета“. Циљ словенских земаља је да

⁷ Кандидат историјских наука је научно звање адекватно болоњском научном звању „Doctor of philosophy“ (PhD). – прим. прев.

⁸ Детаљније види: Институт славјановедения и балканистики. 50 лет. М., 1996; Труды Института славјановедения. 1997–2007. Библиографический указатель. М., 2007.

⁹ Види: Волков В. К. Российская историческая славистика на пороге XXI века // // Волков В. К. Узловые проблемы новейшей истории стран Центральной и Юго-Восточной Европы. М., 2000. С. 299–304.

¹⁰ Види на пример: Хорев В. А. Польша и поляки глазами русских литераторов. Имагологические очерки. М., 2005; Русские о Сербии и сербах. Т. 1. Письма, статьи, мемуары. (Сост. А. Л.Шемакин). М., 2006.

прођу раздобље модернизације без губитка националног лица.¹¹ Овај задатак је иманентан. Култура је, сетићемо се познатих речи академика Д. С. Лихачева, главни смисао постојања народа и држава, без које оно нема смисла.¹²

Волков је будућим генерацијама слависта поставио још један задатак: да одговоре на питање да ли у садашње време постоји неки словенски културно-историјски тип (који се обично назива цивилизацијом или субцивилизацијом), а да је био несвестан или негиран? И ако постоји, каква је његова улога у европској цивилизацији? Научник је претпостављао да он постоји и поставио је питање узајамних односа процеса модернизације и развоја националних словенских култура.¹³ Фактички, реч је о узајамном односу две данас најпопуларније теорије које објашњавају суштину макроисторијских процеса – теорије модернизације и цивилизационе теорије.

Институт за славистику РАН активно проучава ову проблематику. У овом контексту морамо да поменемо серију радова „Човек на Балкану“.¹⁴ Постоји интересантна идеја о три таласа сустижуће модернизације у словенским и суседним земљама у току читавог XX века: имитирајућа модернизација, алтернативна модернизација и поновна модернизација.

Историјско-културни и конфесионални проблеми увек су привлачили пажњу научника Института за славистику – од оних који се баве Средњим веком до оних које привлачи савремена историја. И у овој области отвара се велики простор за истраживања, не само историчара већ и филолога и културолога. Ради се не само о култури као главној компоненти „теорије цивилизације“, већ и о проблемима историје и теорије културе. Теоретски проблеми историје културе и универзални појмови културе данас су актуелни у читавом свету. Институт за славистику, разумљиво, не може да остане по страни. При томе се Институт бави и својом традиционалном темом културних веза између Русије и земаља поменутих регија.

Волков је предвидео да ће културолошка компонента у славистици расти, а сарадња словенских народа у културној области биће корисна за све њих, а посебно за оне малобројне. Зато би, по његовом мишљењу, било неоправдано да занемаримо идеју „словенске узајамности“ и да је сматрамо само прелазном фазом развоја словенских народа из доба романтизма. Волков је прогнозирао препород ове идеје, али у новом облику. Сматрао је да проблем „словенске узајамности“ у сваком историјском раздобљу има свој са-

¹¹ Волков В. К. Российская историческая славистика на пороге XXI века. С. 311–312.

¹² Лихачев Д. С. Декларация прав культуры // Лихачев Д. С. Избранные труды по русской и мировой культуре. СПб., 2006. С. 391.

¹³ Волков В. К. Российская историческая славистика на пороге XXI века. С. 310–311.

¹⁴ Человек на Балканах и процессы модернизации. Синдром отягощенной наследственности (последняя треть XIX – первая половина XX в.). СПб, 2004; Человек на Балканах. Государство и его институты: гримасы политической модернизации (последняя четверть XIX – начало XX в.). СПб, 2006.

држај. У посткомунистичком раздобљу она све више добија културно-цивилизацијски карактер.¹⁵

Славистика се, као што смо рекли, појавила пре 200 година и то као филолошка дисциплина. После погрома 20-их и 30-их година прошлог века она се препородила у Русији и то пре свега као историјска наука. Као таква славистика се развијала у читавом послератном раздобљу све до недавног времена. Започет у новом посткомунистичком раздобљу, развој славистичких студија се примарно ослања на културологију. Ширење значаја културолошких дисциплина у славистици предвидели су Волков¹⁶ и низ других истраживача.

*

У наредном излагању посветићемо пажњу раду Института који је везан за историју Југославије и то махом кроз монографска индивидуална истраживања. За детаљнији приказ институтске југославистике потребна је посебна студија. Осим тога, монографски ниво истраживања у савременим условима најбоље одражава ниво развоја науке.

Проучавање Краљевине Југославије у совјетско време није изазивало посебне проблеме, али озбиљни радови из историје социјалистичке Југославије после 1948. фактички су се налазили под забраном. После нормализације совјетско-југословенских односа, штавише, бавити се историјом „ревизионистичке“ Југославије било је много теже него бавити се историјом других бивших европских социјалистичких земаља. Много је лакше било истраживати чак и историју „буржоаске“ Француске или Енглеске.

Све до последњих дана постојања СССР-а посебних истраживања историје Југославије скоро да није било. Дозвола за објављивање било које књиге везане за савремену југословенску проблематику давала се фактички на нивоу ЦК КП СССР-а. Тезе из историје савремене Југославије брањене су иза затворених врата и многа издања су добијала ознаку „само за службену употребу“.

Проучавање историје међуратне Југославије, без обзира на цензуру и идеолошки притисак, било је лакше. Овај кратки приказ треба да започнемо од радова будућег академика Ј. А. Писарева, специјалисте за историју Првог светског рата и стварање југословенске државе.¹⁷ Писарев је био први истраживач у СССР-у који је докторирао на историји Југославије.

Волков је 1966. објавио две монографије *Немачко-југословенски односи и распад Мале Антанте 1933–1938*¹⁸ и *Операција „Тевтонски меч“*.¹⁹ То су биле прве књиге будућег врсног научника. Иако је посветио велику па-

¹⁵ Волков В. К. Российская историческая славистика на пороге XXI века. С. 310–312.

¹⁶ Види на пример: Исто. С. 313.

¹⁷ Писарев Ю. А. Образование Югославского государства. М., 1975.

¹⁸ Волков В. К. Германо-югославские отношения и развал Малой Антанты. 1933–1938. М., 1966.

¹⁹ Исто. Операция Тевтонский меч“. М., 1966.

жњу немачкој политици на Балкану, Волков се показао и као добар познавалац унутрашње историје Југославије. Он је 1978. објавио још једну монографију, *Минхенски договор и балканске земље*.²⁰ Ово дело је било плод његовог дугогодишњег проучавања балканске политике Немачке и неких других великих сила.

У то доба готово није било монографија посвећених историји међуратне Југославије. Један од ретких изузетака била је књига М. М. Сумарокове *Демократске снаге Југославије у борби против реакције и ратне претње*.²¹

У руској историјској науци, па и на Институту за славистику, проучавање послератне Југославије оживело је тек за време перестројке у СССР-у. Ти радови су углавном написани раније и остављени да чекају свој час за објављивање. Услед тога њима је била дата максимално слободна позиција у условима цензуре. Ипак, перестројка је омогућила ауторима да унесу и неке опипљиве исправке. Природно је да су услед појачане „гласности“ аутори били све слободнији у испољавању својих погледа.

Једна од првих таквих књига била је монографија Л. Ј. Гибијанског *Совјетски Савез и нова Југославија 1941–1947*.²² То је већ био класичан историографски рад заснован на архивској грађи доступној у то доба. Ипак, из послератне историје Југославије покривене су само две године и истраживање је било ограничено на период од почетка 1947. до избијања совјетско-југословенског конфликта. Аутор је само у закључку оценио да је чврста сарадња између две земље била „нарушена услед фактичког раскида совјетско-југословенских односа 1948–1949. године“, као и да је „на иницијативу совјетске стране 1953–1955. године спроведена нормализација односа између СССР-а и Југославије“.²³

У Институту за славистику ускоро је објављена још једна монографија такође написана раније, али већ потпуно посвећена Југославији у доба социјалистичке модернизације. Реч је о књизи В. Д. Кузнечевског у којој је из различитих угла сагледан концепт југословенског самоуправљања.²⁴ Проблеми у које је запала Југославија постојали су све очигледнији и аутор, иако је високо оценио југословенско искуство, покушао је да анализира концепт социјализма који је водио у кризу.²⁵

У пракси је тзв. самоуправни модел оствариван сасвим друкчије од модела дефинисаног у законима. И више од тога, јаз између схоластичких концепата југословенских теоретичара и реалног живота био је огроман. У

²⁰ *Исто*. Мюнхенский сговор и балканские страны. М., 1978.

²¹ *Сумарокова М. М.* Демократические силы Югославии в борьбе против реакции и угрозы войны. 1929–1939. М., 1980.

²² *Гибианский Л.Я.* Советский Союз и новая Югославия. 1941–1947 гг. М., 1987.

²³ *Исто*. С. 197.

²⁴ *Кузнечевский В. Д.* Эволюция югославской концепции социализма. М., 1990.

²⁵ *Исто*. С. 9.

томе – у одсуству чврстог разграничавања између теорије и праксе самоуправљања – вероватно лежи највећи недостатак истраживања Кузнецевског.

Тај рад и њему слични (на пример, В. М. Каменецког²⁶) закаснели су најмање десет година и то не кривицом својих аутора. Ипак, сама чињеница да су те монографије објављене је позитивна: био је то нови материјал о Југославији на руском језику, иако није био запажен у науци. Политички процеси у СССР-у и Југославији брзо су се развијали, а покушаји обнављања социјализма су престали да буду актуелни. О самом социјализму су већ била потребна истраживања друге врсте.

Други правац истраживања совјетских историчара били су совјетско-југословенски односи. Монографија *Стаљин и Тито*, коју је 1991. године објавио сарадник међународног одсека ЦК КП Совјетског Савеза Ј. С. Гиренко, била је посвећена дотадашњој табу теми – сукобу између СССР-а и Југославије 1948. године.²⁷ Овај рад, са тиражом у 75.000 примерака, огромним за научно издање, написан је у оквиру тада популарне политике ликвидације „празних страница“ у историји. Једна од таквих „празних страница“ био је и сукоб 1948. године. Гиренко већ у уводу оцењује да, иако је и југословенска страна учинила извесне грешке, ипак „нема сумње да је кобну улогу у сукобу одиграо Стаљинов империјалистички начин размишљања и понашања“.²⁸ Сукобу је посвећено и централно поглавље књиге са карактеристичним насловом „Јосиф против Јосипа“. У осврту на реферат Хрушчова поднет на XX конгресу КП Совјетског Савеза поново је истакнуто да је пресудну улогу у избијању сукоба одиграло то што је Стаљин постао „у послератно раздобље још хировитији, раздражљивији, грубљи, а посебно се развила његова сумњичавост“.²⁹

На површину је, као и пре, избијала теза о субјективном фактору, о „хировима Стаљина“. Морало је, међутим, да се каже и о систему „социјалистичког логора“, са начином понашања типичним за логораштво, што је било у супротности са нормалним међудржавним односима и са националним интересима појединих земаља. Аутор није могао да напада каноне социјализма – књига је била написана за време перестројке која је полазила од идеје демократизације социјализма, а не његовог укидања. Ни животни пут аутора није водио његовом потпуном кидању веза са комунистичком прошлошћу.

Крвави распад Југославије деведесетих година XX века, који је променио и светску геополитичку ситуацију, постао је предмет пажње руских истражива-

²⁶ Види на пример: *Каменецкий В. М.* Политическая система Югославии (1950–1980 гг.). М., 1991.

²⁷ *Гиренко Ю.С.* Сталин – Тито. М., 1991. У совјетској историографији, и пре рада Ј. С. Гиренка, појавили су се чланци о југословенско-совјетском сукобу 1948. Види на пример: *Волков В. К., Гибианский Л.Я.* Отношения между Советским Союзом и социалистической Югославией: опыт истории и современность // Вопросы истории. 1988. № 7.

²⁸ Исто. С. 7.

²⁹ Исто. С. 324.

ча, па и научника Институту за славистику. Руски истраживачи су, веома оперативно, посветили детаљну пажњу модерној југословенској кризи.³⁰

Историја социјалистичке Југославије се поново нашла у сенци, мада због других разлога. Из два праваца трасирана у монографијама В. Кузнечевског и В. Каменецког с једне стране и у књигама Ј. Гибијанског и Ј. Гиренко с друге, веће место је добио сегмент везан са совјетско-југословенске односе.

У овом контексту треба поменути рад А. С. Аникејева *Како је Тито напустио Стаљина*³¹ у којем аутор разматра совјетско-југословенске односе у ширем међународном контексту. Био је то савремен поглед на ове односе ослобођен идеолошких стега. Конфликт између СССР-а и Југославије, по мишљењу Аникејева, био је први „пад система“ у покушају Кремља да створи „блок држава подређених његовој вољи“. Комунистичка партија Југославије је из тих разлога имала улогу у „општој борби против концепта ’националног пута према социјализму’“.³²

Исти правац је настављен у истраживању А. Б. Едемског, чија је обимна књига од 600 страница *Нормализација совјетско-југословенских односа (1953–1956)*³³ изашла ових дана из штампе. Аутор је проучио велику количину нових докумената и успео је да обухвати све детаље совјетско-југословенских односа који су настали одмах после смрти Стаљина.

Први правац истраживања повезан са унутрашњом историјом југословенског социјализма био је донекле занемарен за време југословенске кризе. Радови посвећени овој теми су се углавном појављивали у оквиру поглавља у заједничким монографијама. У овом контексту треба поменути заједничку монографију сарадника Института *Власт – друштво – реформе: Централна и Југоисточна Европа. Друга половина XX века*.³⁴

Данас се и у овом правцу историјских студија назире крупан помак. У Институту за славистику планирано је објављивање едиције заједничких монографија – *Преглед историје словенских земаља у XX веку*. Овај задатак се успешно остварује. Објављене су књиге посвећене историји Бугарске,³⁵

³⁰ Види: *Никифоров К. В.* Между Кремлем и Республикой Сербской. (Боснийский кризис: завершающий этап). М., 1999; *Гуськова Е.Ю.* История югославского кризиса (1990–2000). М., 2001; види и монографски чланак: *Волков В. К.* Трагедия Югославии // Новая и новейшая история. 1994. № 4–5.

³¹ *Аникеев А. С.* Как Тито от Сталина ушел: Югославия, ССР и США в начальный период холодной войны (1945–1957). М., 2002.

³² Исто. С. 4, 174.

³³ *Едемский А. Б.* Нормализация советско-югославских отношений (1953–1956 гг.). М., 2008.

³⁴ Види: *Никифоров К. В.* Глава VI. Югославский эксперимент // Власть – общество – реформы: Центральная и Юго-Восточная Европа. Вторая половина XX века. (Отв. ред. Э. Г. Задорожнюк). М., 2006.

³⁵ *Болгария в XX веке. Очерки политической истории.* М., 2003.

Чешке и Словачке у XX веку,³⁶ започет је рад о историји Пољске и завршена је историја Југославије. *Преглед политичке историје Југославије у XX веку* састоји се од пет делова са радним насловима: Југословенски народи и државе почетком XX века; Прва Југославија (1918–1941); Југославија у Другом светском рату; Друга Југославија (1945–1991); Распад и рушење Југославије (деведесете године XX века). Ипак, потребно је још извесно време за припрему овог рада за штампу.

Уз све пропуштене могућности ово ће бити први интегрални рад на руском језику који ће покрити историју читаве Југославије. Претходни интегрални рад на руском језику из историје Југославије био је доведен само до краја Другог светског рата, односно до 1945.³⁷ У државама насталим на подручју бивше Југославије сличних радова за сада нема. За време међуетничког грађанског рата тема социјализма није била актуелна, а оно што се писало о овој проблематици било је са националне тачке гледишта – писала се историја једног или другог народа за време југословенског периода. Пратећи бивше југословенске републике историчари су такође повукли националне границе у својим истраживањима.

Рад Института за славистику и његових историјских одсека није ограничен само на радове из историје Југославије. Опсег истраживања показује и привођење крају седмотомног пројекта, под уредништвом проф. В. Н. Виноградова, посвећеног међународним односима на Балкану од Катарине Велике до Првог светског рата.³⁸ Под уредништвом Виноградова данас се пише нова серија – *Историја Балкана* од XVIII до почетка XX века.³⁹

Институт за славистику као целина, у оквиру својих могућности, решава задатке који су постављени пред њега. Међу њима традиционално велико место заузима проучавање историје Србије и Југославије. У овом раду сарадници Института су се увек ослањали на добре вишегодишње научне контакте са српским историчарима и архивистима, укључујући и сараднике Архива Србије и Архива Србије и Црне Горе (Архива Југославије). Индикативно је да је пре извесно времена поново створена Комисија историчара Русије и Србије, која наставља традиције некадашње Комисије историчара Совјетског Савеза и Југославије.

Превод с руског: Алексеј Тимофејев

---

³⁶ Чехија и Словачкија у XX веку. Очерки историји. В 2-х књигах. М., 2005.

³⁷ Историја Југославији у двух томах. Т. II (Под ред. Л. Б. Валева, Г. М. Славина, И. И. Удалцова).

³⁸ Век Екаторини II. Дела балканские. М., 2000; Александр I, Наполеон и Балканы. М., 1997; Международные отношения на Балканах. 1815–1830. М., 1983; Международные отношения на Балканах. 1830–1856. М., 1990; Международные отношения на Балканах. 1856–1878. М., 1986; В „пороховом погребе Европы“. 1978–1914. М., 2003; За балканскими фронтами Первой мировой войны. М., 2002.

³⁹ Објављена је прва књига едисије: Историја Балкан. Век восемнадцатый. М., 2004.